

Міністерство охорони здоров'я України  
Полтавський державний медичний університет

Кафедра оториноларингології з офтальмологією

**УЗГОДЖЕНО**

Гарант освітньо-професійної програми  
«Медицина»

\_\_\_\_\_ Ігор СКРИПНИК

“ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Голова вченої ради стоматологічного  
факультету

\_\_\_\_\_ Алла СИДОРОВА

Протокол від \_\_\_\_\_ 20\_\_ №\_\_

**СИЛАБУС**

**ЕНДОСКОПІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В  
ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ**

**вибіркова навчальна дисципліна**

рівень вищої освіти  
галузь знань  
спеціальність  
кваліфікація освітня  
кваліфікація професійна  
освітньо-професійна програма  
форма навчання  
курс та семестр вивчення  
навчальної дисципліни

другий (магістерський) рівень вищої освіти  
22 «Охорона здоров'я»  
222 «Медицина»  
магістр медицини  
лікар  
«Медицина»  
денна  
6 курс, XI, XII семестри

**«УХВАЛЕНО»**

на засіданні кафедри  
оториноларингології з офтальмологією

Зав. кафедри Михайло БЕЗЕГА

Протокол від 27 серпня 2024 № 1

Полтава – 2024

## ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ «ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ»

|                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Прізвище, ім'я,<br>по батькові викладача<br>(викладачів), науковий<br>ступінь, учене звання | Безега Михайло Іванович, к.мед.н., в.о. зав.<br>кафедри<br>Безшапочний Сергій Борисович., д.мед.н., проф.<br>Гасюк Юрій Аналотійович, д.мед.н., проф.<br>Зачепило Світлана Вікторівна, к.мед.н., доц.<br>Лобурець Валерій Васильович, к.мед.н., доц.<br>Подовжній Олександр Григорович, к.мед.н.,<br>доц.<br>Соннік Наталія Богданівна, к.мед.н., доц.<br>Лобурець Андрій Валерійович, к.мед.н., ас. |
| Профайл викладача<br>(викладачів)                                                           | <a href="https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/team">https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/team</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Контактний телефон                                                                          | 0532 564494                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| E-mail:                                                                                     | lor@pdmu.edu.ua                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Сторінка кафедри на<br>сайті ПДМУ                                                           | <a href="https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/">https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

## ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – **3,0/90** год., із них:

Лекції – не передбачені

Практичні заняття – **30** год

Самостійна робота – **60** год

Вид контролю: **залік**

## **Політика навчальної дисципліни**

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог до здобувачів вищої освіти при вивченні вибіркової навчальної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології», ґрунтується на засадах академічної доброчесності та побудована з урахуванням норм законодавства України, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів.

Реалізація освітнього процесу за дисципліною «Ендоскопічні технології в оториноларингології» в особливих умовах (воєнний стан, карантин та ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема практичні заняття – з використанням платформ Zoom, Google Classroom, Google meet та ін.

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством.

Навчальна дисципліна базується на свідомому та сумлінному виконанні здобувачами вищої освіти своїх обов'язків, дотримання прийнятих у суспільстві загальних правил та норм поведінки.

Нормативні документи, що регламентують організацію навчального процесу на кафедрі та в університеті можна знайти за [посиланням \(https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/informaciyi-materiali-n-process-vimo-ek9k\)](https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/informaciyi-materiali-n-process-vimo-ek9k).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з навчальної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології», дотримуючись принципів академічної доброчесності, які викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету ([https://www.pdmu.edu.ua/storage/n\\_process\\_vimo/docs\\_links/acuIqVmfy9EklnqGTDeNGxcZYY09NpWN3T2KFdps.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/acuIqVmfy9EklnqGTDeNGxcZYY09NpWN3T2KFdps.pdf))

Здобувачі вищої освіти університету обов'язково повинні дотримуватись «Правил внутрішнього розпорядку для студентів ПДМУ». Обов'язковим є систематичне відвідування усіх видів навчальних занять (окрім випадків з поважних причин), які проводяться за розкладом згідно з графіком навчального процесу у відповідності з робочими навчальними планами та програмою дисципліни. Здобувачі вищої освіти мають приходити на заняття своєчасно, відповідно до розкладу, запізнення на заняття не допускаються.

Мовою освітнього процесу є державна мова, а для здобувачів освіти

міжнародного факультету додатково англійська.

Під час навчально-виховного процесу на кафедрі здобувачі вищої освіти мають бути присутніми у змінному медичному одязі (халат та шапочка) та у змінному взутті, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними.

Упродовж практичних занять з дисципліни здобувачам вищої освіти заборонено виходити з аудиторії без дозволу викладача, користуватися підручниками, посібниками, конспектами, мобільними телефонами чи іншими електронними засобами, що здатні транслювати матеріали, чи іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача; займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших здобувачів та заважати викладачу; вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику; вчиняти протиправні дії; здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров'я та/або життя оточуючих.

З метою дотримання правил академічної доброчесності під час навчання на кафедрі оториноларингології з офтальмологією **здобувачі освіти мають:**

- самостійно виконувати завдання поточного та підсумкового контролю;
- посилатися на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної та наукової діяльності;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

**Під час перебування на кафедрі здобувачі освіти повинні:**

- дотримуватися ділового стилю одягу;
- підтримувати порядок в навчальних кімнатах;
- дбайливо відноситися до майна (меблів, обладнання), що знаходяться у навчальних приміщеннях кафедри;
- не виносити без дозволу викладача речі та обладнання з навчальних кімнат та приміщень кафедри
- поводити себе гідно, тактовно, зберігати витримку і самоконтроль.

При організації освітнього процесу на кафедрі оториноларингології з офтальмологією викладачі і здобувачі освіти діють відповідно до наступних

нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05lNcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05lNcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf)
- Правила внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету;  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf)
- Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті;  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/tswROM7KUS0XT7aEsz3ZJ1peVh33PidlmTM3uuyo.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/tswROM7KUS0XT7aEsz3ZJ1peVh33PidlmTM3uuyo.pdf)
- Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/BGUZVLhZvFmIMvpYzHnEFfb9IIwhTrEjOaaFdpTd.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/BGUZVLhZvFmIMvpYzHnEFfb9IIwhTrEjOaaFdpTd.pdf)
- Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/d2v3WhcBOWnuedYRoBKRe7k1xnl4KtbB2r2NR2CG.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/d2v3WhcBOWnuedYRoBKRe7k1xnl4KtbB2r2NR2CG.pdf)
- Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/fKBks6cPo5jzq0brID6eI7LKTEAcqmrjdjrewYFvL.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/fKBks6cPo5jzq0brID6eI7LKTEAcqmrjdjrewYFvL.pdf)
- Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти «Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти»  
[https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs\\_links/DDgFa7zhzJAcNHnKamWyKPDd1P2msJNfrEAv36Bu.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/DDgFa7zhzJAcNHnKamWyKPDd1P2msJNfrEAv36Bu.pdf)

### **Опис навчальної дисципліни (анотація)**

Навчальна дисципліна «Ендоскопічні технології в оториноларингології» спрямована на представлення здобувачам вищої освіти інформації про новітні технології, які можуть бути використанні для лікування хворих з ЛОР-захворюваннями. Представлені на розгляд теми

стосуються сучасних аспектів використання ендоскопічних приладів у діагностиці, при проведенні оперативних втручань та післяопераційному лікуванню пацієнтів.

**Предметом вивчення навчальної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології»** є основи технічного забезпечення відеоендоскопічних втручань, методи діагностики, лікування та профілактики оториноларингологічної патології, методи оперативного лікування з використанням відеоендоскопічної техніки та мініінвазивних технологій, набуття базових практичних навичок. Дисципліна викладається студентам VI курсу спеціальності: «Медицина». Дисципліна адаптована до потреб клінічної медицини і містить окремі розділи присвячені використанню новітніх ендоскопічних технологій в оториноларингології.

**Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)**

**Пререквізити.** Вивчення дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології» базується на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти з дисциплін: анатомії людини, фізіології, патофізіології, патоморфології, соціальної медицини, громадського здоров'я, фармакології, загальної хірургії, оториноларингології.

**Постреквізити.** Вивчення дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології» закладає основи для подальшого вивчення здобувачами вищої освіти таких дисциплін як внутрішня медицина, екстрена та невідкладна медична допомога, професійні хвороби та формує уміння застосовувати отримані знання в процесі професійної діяльності на рівні лікаря загальної практики та лікаря спеціаліста.

### **Мета та завдання навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології» є засвоєння знань з анатомії та фізіології ЛОР-органів, етіологічних чинників та патогенетичних механізмів захворювань ЛОР-органів, клінічних ознак, використанням сучасних відеоендоскопічних методів при діагностиці, консервативному та оперативному лікуванні оториноларингологічної патології, реабілітації пацієнтів, опанування здобувачами вищої освіти необхідних умінь і навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології» є:

- Сформуванню у здобувачів вищої освіти систему теоретичних знань щодо можливості використання новітніх відеоендоскопічних методів для

діагностики та лікування захворювань оториноларингологічного профілю;

- Формування навичок підготовки пацієнтів до ендоскопічних втручань, навичок спілкування та взаємодії з колективом, колегами, пацієнтами та родичами, навичок роботи з медичною документацією;
- Надати практичні знання та навички щодо використання ендоскопічних технологій в оториноларингології;
- Формувати вміння аналізувати анамнестичні та клінічні данні пацієнта, інтерпретувати результати лабораторних, інструментальних та додаткових методів досліджень, встановити попередній, клінічний, остаточний діагноз, визначати тактику лікування пацієнтів із захворюваннями ЛОР-органів та їх ускладненнями з можливим використанням ендоскопічної апаратури.

**Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)**

Згідно з вимогами ОПП «Медицина» дисципліна «Ендоскопічні технології в оториноларингології» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти *компетентностей*:

***Інтегральна компетентність:***

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медицина» або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

***Загальні компетентності:***

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.
7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

***Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:***

1. Навички опитування пацієнта.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів.
8. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
9. Навички надання екстреної медичної допомоги.
10. Навички виконання медичних маніпуляцій.
11. Здатність до визначення тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів і післяпологового періоду. Навички консультування з питань планування сім'ї та підбору методу контрацепції.
12. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
13. Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.
14. Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.
15. Здатність до проведення експертизи працездатності.
16. Здатність до ведення медичної документації.

**Програмні результати навчання, формуванню яких сприяє вивчення клінічної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології».**

1. Знати будову та функції окремих органів й систем і організму людини в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань; вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря.
2. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез життя (професійний анамнез зокрема) в умовах закладу охорони здоров'я та/або вдома у хворого, за стандартною схемою опитування.

3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні). Оцінювати інформацію з метою проведення диференційної діагностики захворювань, використовуючи знання про людину, її органи й системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4).
4. Встановлювати попередній і клінічний діагноз захворювання (за списком 2) на підставі провідних клінічних симптомів або синдромів (за списком 1) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного і інструментального обстеження хворого, висновки диференціальної діагностики, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
5. Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
6. Призначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
7. Визначати характер лікування захворювання (консервативне, оперативне) та його принципи (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
8. Проводити діагностику невідкладних станів та встановлювати діагноз (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, в закладі охорони здоров'я), у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації, у польових умовах, в умовах нестачі інформації й обмеженого часу, використовуючи стандартні методики

фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

9. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі встановленого діагнозу (за списком 3) в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем.

10. Надавати екстрену медичну допомогу за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.

11. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

12. Оцінювати загальний стан вагітної, роділлі та породіллі в умовах закладу охорони здоров'я на підставі анамнестичних даних, загального огляду, бімануального, зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження. Визначати тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Проводити консультації з питань планування сім'ї та підбору методу контрацепції на підставі анамнестичних даних, загального огляду й гінекологічного обстеження жінки, використовуючи знання про репродуктивні органи жінки, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

13. Здійснювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, у тому числі й заходів первинної профілактики в умовах закладу охорони здоров'я та за його межами, на підставі даних про стан здоров'я населення, що обслуговується, про наявність впливу на нього довкілля, детермінант здоров'я, використовуючи існуючі методи, у межах первинної медико-санітарної допомоги населенню. Організовувати проведення серед закріпленого контингенту населення заходів вторинної та третинної профілактики, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини (скринінг, профілактичний медичний огляд, звернення за медичною допомогою).

14. Планувати та проводити профілактичні й протиепідемічні заходи для

запобігання розповсюдження інфекційних хвороб (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я на підставі результатів епідеміологічного обстеження осередків інфекційних хвороб, епідеміологічного аналізу, використовуючи існуючі профілактичні та протиепідемічні методи. Виявляти в умовах закладу охорони здоров'я, використовуючи статистичні й лабораторні методи групи ризику, території ризику, час ризику, фактори ризику та здійснювати епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності населення. Діагностувати на ранніх стадіях інфекційної захворюваності (за списком 2), проводити первинні протиепідемічні заходи в осередку інфекційної хвороби.

15. Визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду в закладі охорони здоров'я або вдома у хворого на підставі отриманих даних про стан здоров'я пацієнта, за допомогою стандартних схем, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення.

16. Проводити експертизу працездатності шляхом визначення наявності та ступеня обмежень життєдіяльності, виду, ступеня і тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини.

17. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів, використовуючи стандартну технологію. Готувати звіти про особисту виробничу діяльність, використовуючи офіційні облікові документи за типовою формою.

18. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

#### ***Результати навчання для дисципліни:***

по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Ендоскопічні технології в оториноларингології» здобувачі вищої освіти повинні

#### **Знати:**

- топографічну і клінічну анатомію верхніх дихальних шляхів і вуха у віковому аспекті;
- фізіологію ЛОР-органів; взаємний зв'язок функціональних систем організму і рівні їх регуляції;
- клінічні і функціональні методи дослідження в оториноларингології;
- етіологічні чинники та основні патогенетичні механізми патологічних процесів верхніх дихальних шляхів і вуха;
- клінічну картину, методи ендоскопічної діагностики і лікування основних захворювань носа і приносових пазух, зовнішнього,

середнього і внутрішнього вуха, глотки, гортані з використанням ендоскопічних технологій;

- принципи надання невідкладної допомоги при ургентній ЛОР-патології;
- принципи підготовки хворих до операції із застосуванням ендоскопічних технологій і ведення в післяопераційному періоді;
- засоби і методи знеболювання при оториноларингологічних операціях,;
- обладнання операційних, хірургічний інструментарій, який використовується при різних операціях на ЛОР-органах, иди ендоскопічного обладнання;
- вимоги етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

#### **Вміти:**

- проводити підготовку до роботи та налаштування ендоскопічного обладнання;
- збирати та оцінювати дані анамнезу;
- проводити ендоскопічне обстеження оториноларингологічного хворого (передня і задня риноскопія, орофарингоскопія, непряма ларингоскопія, отоскопія) та оцінювати стан обстежуваного;
- скласти план обстеження хворого;
- інтерпретувати дані додаткових (лабораторних та інструментальних) методів досліджень;
- проводити диференціальну діагностику найбільш поширених захворювань верхніх дихальних шляхів та вуха;
- встановити попередній та клінічний діагноз;
- скласти алгоритми та схеми консервативного та хірургічного ведення хворого із оториноларингологічною патологією із застосуванням ендоскопічних технологій;
- виконувати ендоскопічні діагностично-лікувальні маніпуляції;
- надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах;
- проводити реабілітацію пацієнтів після ендоскопічних втручань;
- вести медичну документацію;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

**Лекції програмою не передбачені.**

**Семінарські заняття програмою не передбачені.**

**Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті**

| № п/п | НАЗВА ТЕМИ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | К-ть годин |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1     | 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 3          |
| 1     | <b>Ендоскопічні методи дослідження в оториноларингології.</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Впровадження ендоскопічних технологій в медичну практику в історичному аспекті.</li> <li>- Основні напрямки застосування ендоскопічних технологій: ринологія, ларингологія, отіатрія.</li> <li>- Обладнання та ергономіка для проведення ЛОР-ендоскопічного дослідження в умовах ендоскопічного кабінету.</li> <li>- Техніка проведення ЛОР-ендоскопічних досліджень.</li> <li>- Особливості проведення ендоскопічного дослідження у осіб дитячого віку.</li> </ul>                                | 2          |
| 2     | <b>Анатомія носа та приноскових пазух з ендоскопічних позицій</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Анатомія порожнини носа та її ендоскопічні орієнтири.</li> <li>- Остіомеатальний комплекс, його складові.</li> <li>- Анатомія приноскових пазух, їх топографія та просторове розташування при співставленні з 3D КТ-зображеннями.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                   | 2          |
| 3     | <b>Методи дослідження носа та приноскових пазух</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ендоскопічне дослідження різних відділів порожнини носа. Особливості проведення маніпуляції у осіб дитячого віку.</li> <li>- Дослідження ділянки остіомеатального комплексу.</li> <li>- Риноманометрія. Її роль в плануванні лікування та оцінки його ефективності.</li> <li>- Комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія носа та навколо носових пазух. Їх роль у плануванні ендоскопічної синусотомії.</li> <li>- Дослідження мукоциліарної транспортної системи.</li> <li>- Ольфактометрія.</li> </ul> | 4          |
| 4     | <b>Анатомо-фізіологічні особливості різних відділів глотки та гортані, їх ендоскопічне обстеження.</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Топографія глотки, гортані. Вікові та статеві</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 2          |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |   |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
|   | <p>особливості.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Скелетотопія, синтопія та голотопія гортані.</li> <li>- Лімфаденоїдне глоткове кільце Вальдеєра. Його топографо-анатомічна характеристика.</li> <li>- Ендоскопічне обстеження різних відділів глотки та гортані. Мікроларингоскопія.</li> <li>- Ендоскопія гортані із застосування фіброволоконних ендоскопів.</li> <li>- Опірно-підвісна ларингоскопія.</li> </ul>                                                                                                  |   |
| 5 | <p><b>Анатомія та фізіологія слухового та статокінетичного аналізаторів.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ендоскопічна характеристика структур зовнішнього та середнього вуха.</li> <li>- Анатомо-фізіологічні особливості слухової труби у віковому аспекті; її ендоскопічне дослідження.</li> <li>- Типи будови соскоподібного відростка, варіанти пневматизації та їхнє значення для розвитку патологічних процесів.</li> <li>- Трансформаційний та акомодацийний апарат вуха.</li> </ul>                      | 2 |
| 6 | <p><b>Методи дослідження слухового аналізатору.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Отоскопія. Отомікроскопія. Інтерпретація отоскопічної картини.</li> <li>- Дослідження глоткового отвору слухової труби із застосуванням ендоскопічних методик.</li> <li>- Аудіометрія та імпедансометрія. Характеристика основних типів аудіометричних кривих.</li> </ul>                                                                                                                                                        | 2 |
| 7 | <p><b>Захворювання порожнини носа. Курація пацієнтів.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Викривлення переділki носа та їх ендоскопічна характеристика.</li> <li>- Хронічні риніти. Класифікація. Ендоскопічна картина.</li> <li>- Алергічний риніт: сезонний та цілорічний. Діагностика. Ендоскопічна характеристика. Принципи лікування.</li> <li>- Консервативне та хірургічне лікування вазомоторних ринітів із застосуванням ендоскопічних методик.</li> <li>- Історія хвороби.: структура, ведення.</li> </ul> | 2 |
| 8 | <p><b>Гострі та хронічні захворювання порожнини носа та приносових пазух, їх ендоскопічна характеристика.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Гострий риносинусит. Класифікація.</li> <li>- Діагностика, принципи лікування гострих форм</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                  | 4 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |   |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
|    | <p>риносинуситів.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Особливості перебігу одонтогенного верхньощелепного синуситу; імплантиту.</li> <li>- Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострих синуїтах.</li> <li>- Класифікація, діагностика, хронічного запалення навколоносових пазух різної локалізації.</li> <li>- Тактика надання допомоги при остеомах навколоносових пазух.</li> <li>- Особливості перебігу поліпозних форм синуситів.</li> <li>- Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при хронічних синуїтах.</li> </ul> |   |
| 9  | <p><b>Риногенні орбітальні та внутрішньочерепні ускладнення.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Шляхи поширення інфекції із навколоносових пазух у порожнину черепа та орбіту.</li> <li>- Симптоми орбітальних та інтракраніальних ускладнень.</li> <li>- Методи діагностики синусогенних орбітальних та інтракраніальних ускладнень.</li> <li>- Способи надання допомоги пацієнтам із риногенними орбітальними та інтракраніальними ускладненнями із застосуванням ендоназальних ендоскопічних хірургічних методик.</li> </ul>                             | 2 |
| 10 | <p><b>Гострий та хронічний тонзиліт. Гіпертрофія піднебінних та глоткового мигдаликів.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Тонзиліт. Класифікація.</li> <li>- Ендоскопія в діагностиці назофарингіту та гіпертрофічного тонзиліту.</li> <li>- Показання до хірургічного лікування.</li> <li>- Гіпертрофія глоткового мигдалика. Ендоскопічна діагностика. Показання до хірургічного лікування. Види хірургічних втручань.</li> </ul>                                                                                                                         | 2 |
| 11 | <p><b>Захворювання гортані. Стенози дихальних шляхів.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Гострий ларингіт. Клінічні прояви. Ендоскопічна картина. Принципи лікування.</li> <li>- Хронічний ларингіт. Класифікація. Ендоскопічна діагностика.</li> <li>- Стенози дихальних шляхів. Стадії клінічного перебігу стенозу.</li> <li>- Показання до трахеостомії та конікотомії.</li> <li>- Ендоскопічне дослідження дихальних шляхів після трахеостомії</li> </ul>                                                                                               | 2 |



|       |                                                                                                             |    |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
|       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Методи діагностики</li> <li>- Профілактика та лікування</li> </ul> |    |
| Разом |                                                                                                             | 60 |

**Індивідуальні завдання – робочою навчальною програмою не передбачені.**

**Перелік питань, які повинні засвоїти здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни (форма контролю – залік)**

1. Обладнання та ергономіка при ендоскопічному огляді пацієнта в умовах оглядової.
2. Особливості проведення ендоскопічного дослідження особам дитячого віку.
3. Регідні та фіброволоконні ендоскопи, сфера їх застосування.
4. Роль остіомеатального комплексу в регулюванні вентиляції та дренажу навколоносових пазух.
5. Фізіологія носа та навколоносових порожнин.
6. Особливості будови слизової оболонки дихальної та нюхової зон носової порожнини.
7. Нюховий аналізатор, провідникові шляхи. Ендоскопія нюхової зони.
8. Вазоконстрикція при проведенні ендоскопії порожнини носа та FESS.
9. Планування ендоскопічного ринохірургічного втручання.
10. Принципи розташування ендоскопа та допоміжних інструментів при проведенні FESS.
11. Застосування шейвера та фрез при проведенні функціональної синусотомії.
12. Роль риноманометрії у плануванні надання допомоги пацієнтам з утрудненням носового дихання.
13. Методика проведення мікроларингоскопії.
14. Застосування опірно-підвісної ларингоскопії.
15. Методика проведення ендоскопічного дослідження глоткового отвору слухової труби.
16. Анатомічні особливості зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха.
17. Особливості проведення ендоскопії вуха.
18. Механізм звукопроведення та звукосприймання.
19. Ендоскопічна характеристика викривлень переділки носа
20. Ендоскопічна картин, характерна для одонтогенного верхньощелепного синуситу.

21. Особливості надання допомоги при одонтогенному верхньощелепному синуситі.
22. Особливості клінічного перебігу імплантату.
23. Шейверна та кобляційна аденотомії: переваги та недоліки.
24. Методика проведення ендоскопії дихальних шляхів через трахеостомічний отвір.
25. Роль мікроскопії в діагностиці отомікозу.
26. Роль ендоскопії в діагностиці та лікуванні катару середнього вуха.
27. Причини виникнення орбітальних снусогенних ускладнень.
28. Ендоскопічна орбітотомія при флегмоні орбіти та ретробульбарному абсцесі.
29. Ендоскопічні підходи при видаленні остеом навколоносових пазух.
30. Анестезіологічне забезпечення при проведенні FESS.
31. Можливі ускладнення при проведенні ендоскопічного дослідження та методи їх запобігання.
32. Променева діагностика в ендоскопічній ринохірургії.
33. Особливості ендоскопічної максилотомії при одонтогенних максилітах.
34. Методи зупинки кровотечі при проведенні FESS.

### **Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік**

#### **Методи навчання:**

- Вербальні (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, обговорення);
- Наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- Практичні (виконання графічних робіт, практики);
- Тематичні дискусії;
- Імітаційні ігри;
- Кейс-метод;
- Презентації, проблемний виклад матеріалу.

#### **Форми та методи оцінювання:**

Основними методами контролю знань здобувачів вищої освіти є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Вхідний контроль на початку вивчення дисципліни проводиться у вигляді вирішення тестових завдань для оцінювання початкового рівня знань здобувачів освіти.

Поточний контроль здійснюється у ході вивчення певної теми для визначення якості засвоєння певного обсягу навчального матеріалу, рівня

сформованості окремої навички або вміння шляхом усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю знань і умінь за допомогою письмових робіт (письмові відповіді на питання, вирішення ситуаційних завдань з обґрунтуванням) тестового контролю з використанням набору стандартизованих завдань (тести відкритої та закритої форми), програмованого контролю з використанням комп'ютерних програм для тестування, практичної перевірки, самоконтролю.

Підсумковий контроль знань і умінь, набутих здобувачем освіти, проводиться по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни.

### **Система поточного та підсумкового контролю**

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають вхідний, поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти.

*Вхідний контроль* проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою діагностики вхідного рівня знань здобувачів вищої освіти та визначення можливості сприйняття, а також їх готовності до засвоєння даної навчальної дисципліни. За результатами вхідного контролю відбувається організація індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти.

*Поточний контроль* проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками систематично під час практичних занять у формі усного опитування, виконання ситуаційних завдань, оцінки виконання практичних завдань, письмового контролю, письмового або програмного комп'ютерного тестування. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Табл.1).

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення відповідної дисципліни. З початком викладання дисципліни науково - педагогічний працівник доводить до відома здобувачів вищої освіти вимоги до поточного контролю знань.

**Таблиця 1**

## Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

| За 4-бальною шкалою | Оцінка в ЕКТС | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5 (відмінно)        | A             | Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю. |
| 4 (добре)           | B             | Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                             |
|                     | C             | Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                     |
| 3 (задовільно)      | D             | Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                              |
|                     | E             | Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                      |
| 2 (незадовільно)    | FX            | Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | F             | Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                                               |

### Регламент проведення заліку з дисципліни

Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Цей вид підсумкового контролю не передбачає ніяких додаткових письмових робіт, опитування, чи тестування на останньому занятті.

Залік отримують здобувачі вищої освіти, які набрали необхідну мінімальну кількість балів впродовж поточного контролю (середній бал успішності 3,0 і вище), не мають невідпрацьованих пропусків лекційних, семінарських та практичних занять, та виконали всі вимоги з кожної навчальної дисципліни, які передбачені робочою навчальною програмою з дисципліни (захист історії хвороби та ін.).

Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) та багатобальною шкалою. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти з дисципліни - 200. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти - 122. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до уніфікованої таблиці:

*Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам заПМК, екзамен, та традиційній чотирьохбальній оцінці.*

| Середній бал за поточну успішність (А) | Бали за поточну успішність з модуля (А * 24) | Бали за ПМК з модуля (А*16) | Бали за модуль та/або екзамен (А*24 + А*16) | Категорія ЄКТС  | За 4-бальною шкалою       |
|----------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------|-----------------|---------------------------|
| 2                                      | 48                                           | 32                          | 80                                          | <b>F<br/>FX</b> | <b>2<br/>незадовільно</b> |
| 2,1                                    | 50                                           | 34                          | 84                                          |                 |                           |
| 2,15                                   | 52                                           | 34                          | 86                                          |                 |                           |
| 2,2                                    | 53                                           | 35                          | 88                                          |                 |                           |
| 2,25                                   | 54                                           | 36                          | 90                                          |                 |                           |
| 2,3                                    | 55                                           | 37                          | 92                                          |                 |                           |
| 2,35                                   | 56                                           | 38                          | 94                                          |                 |                           |
| 2,4                                    | 58                                           | 38                          | 96                                          |                 |                           |
| 2,45                                   | 59                                           | 39                          | 98                                          |                 |                           |
| 2,5                                    | 60                                           | 40                          | 100                                         |                 |                           |
| 2,55                                   | 61                                           | 41                          | 102                                         |                 |                           |
| 2,6                                    | 62                                           | 42                          | 104                                         |                 |                           |
| 2,65                                   | 64                                           | 42                          | 106                                         |                 |                           |
| 2,7                                    | 65                                           | 43                          | 108                                         |                 |                           |
| 2,75                                   | 66                                           | 44                          | 110                                         |                 |                           |
| 2,8                                    | 67                                           | 45                          | 112                                         |                 |                           |
| 2,85                                   | 68                                           | 46                          | 114                                         |                 |                           |

|      |     |    |     |   |                 |
|------|-----|----|-----|---|-----------------|
| 2,9  | 70  | 46 | 116 | Е | 3<br>задовільно |
| 2,95 | 71  | 47 | 118 |   |                 |
| 3    | 72  | 50 | 122 |   |                 |
| 3,05 | 73  | 50 | 123 |   |                 |
| 3,1  | 74  | 50 | 124 |   |                 |
| 3,15 | 76  | 50 | 126 |   |                 |
| 3,2  | 77  | 51 | 128 |   |                 |
| 3,25 | 78  | 52 | 130 | D |                 |
| 3,3  | 79  | 53 | 132 |   |                 |
| 3,35 | 80  | 54 | 134 |   |                 |
| 3,4  | 82  | 54 | 136 |   |                 |
| 3,45 | 83  | 55 | 138 |   |                 |
| 3,5  | 84  | 56 | 140 | C | 4<br>добре      |
| 3,55 | 85  | 57 | 142 |   |                 |
| 3,6  | 86  | 58 | 144 |   |                 |
| 3,65 | 88  | 58 | 146 |   |                 |
| 3,7  | 89  | 59 | 148 |   |                 |
| 3,75 | 90  | 60 | 150 |   |                 |
| 3,8  | 91  | 61 | 152 |   |                 |
| 3,85 | 92  | 62 | 154 |   |                 |
| 3,9  | 94  | 62 | 156 |   |                 |
| 3,95 | 95  | 63 | 158 |   |                 |
| 4    | 96  | 64 | 160 | B |                 |
| 4,05 | 97  | 65 | 162 |   |                 |
| 4,1  | 98  | 66 | 164 |   |                 |
| 4,15 | 100 | 66 | 166 |   |                 |
| 4,2  | 101 | 67 | 168 |   |                 |
| 4,25 | 102 | 68 | 170 |   |                 |
| 4,3  | 103 | 69 | 172 |   |                 |
| 4,35 | 104 | 70 | 174 |   |                 |
| 4,4  | 106 | 70 | 176 |   |                 |
| 4,45 | 107 | 71 | 178 |   |                 |
| 4,5  | 108 | 72 | 180 | A | 5<br>відмінно   |
| 4,55 | 109 | 73 | 182 |   |                 |
| 4,6  | 110 | 74 | 184 |   |                 |
| 4,65 | 112 | 74 | 186 |   |                 |
| 4,7  | 113 | 75 | 188 |   |                 |
| 4,75 | 114 | 76 | 190 |   |                 |
| 4,8  | 115 | 77 | 192 |   |                 |
| 4,85 | 116 | 78 | 194 |   |                 |
| 4,9  | 118 | 78 | 196 |   |                 |
| 4,95 | 119 | 79 | 198 |   |                 |
| 5    | 120 | 80 | 200 |   |                 |

### **Методичне забезпечення:**

1. Рекомендована література.
2. Мультимедійні презентації.
3. Мультимедійні презентації для самостійного опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
4. Силабус.
5. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти (тести різних рівнів складності, ситуаційні задачі, комп'ютерні контролювальні програми).
6. Тематичні плани практичних занять.
7. Зразки медичної документації.

### **Рекомендована література**

#### **Базова (наявна в бібліотеці ПДМУ):**

1. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Дєєва. - 2020, 472 с.
2. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Пропедевтика ендомікроринохірургії / Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. – К., ТОВ «Вістка», 2018. - 106 с.
3. Невідкладна допомога в оториноларингології / О.М. Науменко, В.М. Васильєв, Ю.В., С.Б. Безшапочний – 2017. - 144 с.
4. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Дєєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 496 с.

#### **Допоміжна:**

1. Лайко А. А., Заболотна Д. Д., Синяченко В. В., Гавриленко Ю. В. Обсяг і методики обстеження об'єктивного статусу дітей з ЛОР-патологією. Навч.-метод. посібник. – К.: Логос, 2018. – 170 с.
2. Косаковський А. Л., Лайко А. А., Косаківська І. А., Синяченко В. В., Бредун О. Ю., Гавриленко Ю. В., Сапунков О. Д., Мошич О. П. Дитяча оториноларингологія. Збірник тестових завдань: навчальний посібник. -К.: НМАПО імені П. Л. Шупика, 2019. -272 с.
3. Лайко А. А., Гавриленко Ю. В., Борисенко О.М., Березнюк В.В. Роль патології слухової труби у розвитку захворювань середнього вуха / А. А. Лайко, Ю. В. Гавриленко, О. М. Борисенко, В. В. Березнюк // Вінниця «Твори», 2020— 169 с.

#### **Інформаційні ресурси:**

1. Електронний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського; <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна наукова медична бібліотека України <https://library.gov.ua/>

3. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
4. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
5. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
6. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця <http://nmuofficial.com>
7. National Library of Medicine <https://www.nlm.nih.gov/>
8. National Center for Biotechnology Information <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>
9. Електронна база даних медичних і біологічних публікацій Національної медичної бібліотеки США <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
10. <http://www.lorlife.kiev.ua/archive.shtml>
11. <http://www.ents.com.ua/cong/10.pdf>
12. <http://medbib.in.ua/zagalna-harakteristika-istoriya-predmeta.html>

Розробники: Михайло БЕЗЕГА, к.мед.н., зав. кафедри  
Валерій Лобурець, к.мед.н., доцент кафедр